

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ОБОРОНИ УКРАЇНИ
імені ІВАНА ЧЕРНЯХОВСЬКОГО

**УКРАЇНСЬКЕ ВІЙСЬКО:
СУЧАСНІСТЬ ТА ІСТОРИЧНА РЕТРОСПЕКТИВА**

**Збірник матеріалів
I Міжнародної науково-практичної конференції
27 листопада 2020 р.**

Київ – 2020

УДК 355 (477) (091)

ББК 68.4 (4УКР)

У 42

Укладачі:

Шевчук В. П., доктор історичних наук, професор,

Грицюк В.М., кандидат історичних наук, доцент,

Пашкова О.О.

У 42 Українське військо: сучасність та історична ретроспектива : Збірник матеріалів I Міжнародної науково-практичної конференції 27 листопада 2020 р. – К. : НУОУ, 2020. – 216 с.

У збірнику вміщено матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції, у яких висвітлюється військове будівництво на теренах України від давніх часів до сьогодення, боротьба українців за державність у різні історичні періоди, роль і місце України і вирі подій Другої світової війни. Аналізується низка аспектів протистояння Українським військом російській агресії та досвід підготовки фахівців для військових формувань України за досвідом проведення антитерористичної операції та операції Об'єднаних сил на території Донецької та Луганської областей. Розглядається досвід участі України у міжнародних операціях із підтримання миру та безпеки.

Збірник матеріалів конференції стане у нагоді науковцям, викладачам, студентам, курсантам і офіцерам, всім, хто цікавиться вітчизняною воєнною історією.

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ

СИРОТЕНКО Анатолій Миколайович	начальник Національного університету оборони України імені Івана Черняховського, доктор військових наук, генерал-лейтенант
ЩИПАНСЬКИЙ Павло Володимирович	заступник начальника Національного університету оборони України імені Івана Черняховського з наукової роботи, кандидат військових наук, професор, генерал-майор
СМОЛІЙ Валерій Андрійович	директор Інституту історії України НАН України, академік НАН України
ЛИСЕНКО Олександр Євгенович	завідувач відділу історії України періоду Другої світової війни Інституту історії України НАН України, доктор історичних наук, професор
БУБНЮК Валентин Леонідович	Архієпископ Полтавський і Кременчуцький Федір, кандидат наук із богослів'я
ТРОФИМЛЮК Олександр Миколайович	ректор Київської православної богословської академії, доктор наук із богослів'я, професор, протоієрей
КОВАЛЬЧУК Іван Петрович	генеральний директор Національного музею історії України у Другій світовій війні. Меморіальний комплекс, заслужений працівник культури України
АНДРОЩУК Федір Олександрович	генеральний директор Національного музею історії України, доктор історичних наук
ЛІБЕНКО Андрій Борисович	директор Національного військово-історичного музею України
РИКОВ Олександр Олександрович	директор Державного музею авіації України імені О.К. Антонова
ГРУБЕ Кароліна	член міжнародної громадської організації "Оливкова гілка" (США)
АКРАП Гордан	директор Інституту досліджень гібридної війни (Загреб, Хорватія)
СЕГЕДА Сергій Павлович	начальник науково-дослідного центру воєнної історії Національного університету оборони України імені Івана Черняховського, доктор історичних наук, доцент, полковник

ЗМІСТ

ВІТАЛЬНЕ СЛОВО ДО УЧАСНИКІВ І МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

<i>Вітальне слово Міністра оборони України.....</i>	11
<i>Вітальне слово Головнокомандувача Збройних Сил України.....</i>	12
<i>Вітальне слово директора Інституту історії України НАН України.....</i>	13
<i>Вітальне слово начальника Національного університету оборони України.....</i>	14

ПЛЕНАРНЕ ЗАСІДАННЯ

<i>Коваль В.В., Бідний В.А. Стан та перспективи розвитку воєнно-історичної роботи в Збройних Силах України.....</i>	15
<i>Бубнюк В.Л. Душпастирська опіка в Українському війську та феномен волонтерського руху: досвід, проблеми та перспективи.....</i>	18
<i>Сегеда С.П., Покотило О.І. Тридцятиріччя Збройних Сил України: шлях від становлення до відсічі російської агресії.....</i>	21

СЕКЦІЯ 1. ДОСВІД ЗАСТОСУВАННЯ СИЛ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ В ОПЕРАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ СИЛ (АНТИТЕРОРИСТИЧНІЙ ОПЕРАЦІЇ)

<i>Ващенко І.В., Стаднік А.В. Штучний інтелект в умовах сучасних воєнно-політичних конфліктів.....</i>	26
<i>Головченко О.В. Здобуті уроки способів забезпечення живучості артилерійських підрозділів у ході антитерористичної операції (операції Об'єднаних сил).....</i>	27
<i>Горбачов К.М. Шляхи підвищення ефективності системи протиповітряної оборони загальновійськових формувань за досвідом ведення операції Об'єднаних сил (антитерористичної операції).....</i>	27
<i>Горбачова Я.С., Філюнкін Є.В. Проблемні питання забезпечення живучості бойових броньованих машин та перспективні напрями її підвищення за досвідом проведення операції Об'єднаних сил (антитерористичної операції).....</i>	28
<i>Гула Р.В. Перспективи системи забезпечення кібербезпеки Збройних Сил України на сучасному етапі. Аспекти проблеми.....</i>	29
<i>Hrebeniuk M., Hrytsiuk V., Shchypanskyi P. The anti-terrorist operation in the East of Ukraine: historical periodization.....</i>	31
<i>Железняков Д.В. Перехід пошуково-рятувального судна “Донбас” Військово-Морських Сил Збройних Сил України до Азовського моря.....</i>	32
<i>Журавльов М.В. Дисертаційний сегмент дослідження системи соціального захисту військовослужбовців Збройних Сил України.....</i>	32
<i>Ищенко О.В. Здобуті уроки виконання завдань підрозділами безпілотних авіаційних комплексів у ході операції Об'єднаних сил (антитерористичної операції).....</i>	33
<i>Jeppesen F. The Danish Home Guard, a success story.....</i>	34
<i>Коваленко О.В. Внутрішні комунікації у Збройних Силах України в операції Об'єднаних сил (антитерористичній операції).....</i>	35
<i>Красота І.В. Організація протимінної діяльності у період проведення антитерористичної операції (2014–2018 рр.).....</i>	36
<i>Мисик А.Б., Андрушко О.В. Оцінка спроможності прикордонних підрозділів до виконання завдань боротьби з диверсійно-розвідувальними групами під час проведення операції Об'єднаних сил.....</i>	37
<i>Мінецьєв П.А. Пропозиції щодо удосконалення підготовки сил оборони з урахуванням застосування сухопутних військ збройних сил Російської Федерації у ході гібридної війни Росії проти України.....</i>	38
<i>Молдавчук В.С. Досвід застосування сил безпеки і оборони в АТО/ООС.....</i>	39

<i>Лосєв О.С.</i> До питання чисельності українців у військово-морському флоті Австро-Угорської монархії у період 1900–1910 рр.	135
<i>Мараєв В.Р.</i> Михайло Кардиналовський – генерал-артилерист, герой Першої світової війни.....	136
<i>Наливайко А.Д., Поляєв А.І.</i> Генезис оборонного менеджменту в державах–членах НАТО.....	137
<i>Нашивочников О.О., Гапєєва О.Л.</i> Досвід партизанського руху часів Другої світової війни в сучасних умовах.....	138
<i>Несєвря О.А.</i> Роль та історичне значення Української повстанської армії для духовного піднесення та відродження українського народу.....	139
<i>Олійник К.А.</i> Будівництво броньованих катерів в Україні.....	140
<i>Павленко В.І.</i> Історичні аспекти територіальної оборони та потреба її впровадження в Україні для відбиття можливої збройної агресії з боку Російської Федерації.....	142
<i>Павліковський А.К., Сніцаренко П.М., Ткаченко В.А., Зубков В.П.</i> Роль і місце плану оборони України в системі стратегічних документів держави.....	143
<i>Панченко В.М., Єфімова В.В.</i> Готовність звільнених у запас військовослужбовців повернутися на військову службу.....	144
<i>Печенюк С.І., Дєточка О.Д.</i> Деякі аспекти соціально-психологічного портрету мобілізованого військовослужбовця Збройних Сил України.....	145
<i>Починок С.М., Скородід С.П.</i> Ретроспектива впровадження стандартів НАТО у Збройних Силах України.....	146
<i>Сидор Б.А.</i> Музей П. Сагайдачного – перлина Львівщини.....	147
<i>Слободянюк М.В.</i> Початок ядерної ери. Розгортання в Україні авіаційних частин, озброєних важкими бомбардувальниками-носіями ядерної зброї Ту-4.....	149
<i>Солошенко Н.В.</i> Участь військовослужбовців у ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи.....	150
<i>Філіпов В.К.</i> Історія становлення української державності та українського війська – важлива складова формування національної свідомості військовослужбовців.....	151
<i>Фролов С.М.</i> Історичний шлях 29 морського розвідувального пункту Військово-Морських Сил Збройних Сил України.....	152
<i>Харламов М.І.</i> Українське керівне “вогнеборче військо” в містах УСРР у 1921–1927 роках.....	153
<i>Ходанович О.Л.</i> Відділ розвідки військового формування Карпатської України – “Карпатська Січ” (1938–1939 рр.).....	154
<i>Цюрупа М.В.</i> Ідейно-політичний вплив концепту Кирило-Мефодіївського товариства на формування національної військової сфери.....	155
<i>Чучин М.В.</i> Організація управління Військово-Морськими Силами Збройних Сил України (1992–2014 рр.).....	156
<i>Шевчук О.В., Рожков Є.О.</i> Шляхи залучення на військову службу за контрактом військовослужбовців, які на момент призову за мобілізацією були безробітними.....	158

СЕКЦІЯ 5. ІСТОРИЧНИЙ ДОСВІД ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ДЛЯ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ

<i>Алексєєнко О.В., Наливайко Л.П.</i> Розвиток сфери інноваційної діяльності в закладах вищої освіти Збройних Сил України.....	160
<i>Богатов Р.В.</i> Патріотичне виховання учнівської та студентської молоді в навчальних закладах України.....	161
<i>Вєдєнєєв Д.В.</i> Генерал В. Сідак як фундатор наукової школи з історії спецслужб України.....	162

на ротаційній основі залучався до виконання бойових завдань за призначенням в антитерористичній операції (операції Об'єднаних сил) на території Донецької та Луганської областей у складі угруповання військ морської піхоти. Важливим показником професійної підготовки особового складу було те, що у ході виконання бойових завдань втрат у живій силі та техніці не було. У липні 2019 року 29 МРП був розформований.

Можна констатувати, що в сучасних умовах є певні обмеження щодо виконання розвідувально-диверсійних та спеціальних завдань проти морських та берегових об'єктів противника в інтересах ВМС ЗС України. Бойовий досвід 29 МРП засвідчує необхідність мати у складі ВМС ЗС України військові частини та підрозділи спеціального призначення.

*Харламов М.І., к.і.н., доцент
Національний університет цивільного
захисту України, м. Харків*

УКРАЇНСЬКЕ КЕРІВНЕ “ВОГНЕБОРЧЕ ВІЙСЬКО” В МІСТАХ УСРР У 1921–1927 РОКАХ

Головною особою у місті, яка відповідала за пожежну охорону, був брендмайор (начальник пожежної команди міста). Загальними вимогами до нього були не тільки спеціальні пожежні знання і адміністративні навички, але й відмінне знання особливостей міста, його топографії, особливостей районів, шляхів сполучення, специфіки водопостачання, місцезнаходження найбільш важливих та найбільш потенційно вогнебезпечних місць та будівель.

Іншою важливою посадовою особою в галузі пожежної охорони міста був помічник брендмайора або начальника пожежної команди міста, який призначався за тією ж схемою, що й брендмайор, був його заступником і йому ж підпорядковувався. Виконував розпорядження начальника пожежної команди міста з адміністративних, господарчих, технічних, оперативних справ, за пропозицією начальника міг заміщувати його у всіх робочих комісіях, завідував канцелярією пожежної команди, за наказом начальника виїжджав на пожежі і керував пожежогасінням до прибуття вищого керівництва.

Ще одним заступником брендмайора був завідувач пожежним господарством міста (завгосп). До його обов'язків входило: правильне ведення господарчих справ пожежної команди, стеження за цілісністю майна, справністю реманенту, спорядження, устаткування, обмундирування та будівель пожежних частин; контроль своєчасної та якісної заготівлі предметів пожежного інвентарю, спорядження, устаткування, форми, фуражу, палива, паливно-мастильних та будівельних і інших матеріалів.

Міста завжди були поділені на райони, за які відповідали ті чи інші пожежні частини, що гасили вогонь у межах своєї території. Начальником пожежної частини був брендмейстер, який призначався брендмайором (і йому ж звітував) після узгодження з пожежним відділом комгоспу, профспілками. Зазвичай він добре знав район, підконтрольний його частині, його топографічні особливості, розташування вулиць та проїздів, знаходження важливих та вогнебезпечних місць та будівель, найбільш зручні та короткі шляхи під'їзду до них, наявність та розташування водопровідних, пожежних кранів, апаратів пожежних сигналізацій, штучних та природних водоймищ. Брендмейстер мав контролювати нормальне

функціонування вищезазначених об'єктів на своїй території, доповідати начальству та оперативно усувати недоліки.

Другою людиною у пожежній частині був помічник (заступник) брандмейстера, який виконував безпосередні накази начальника структурного підрозділу і призначався брандмайором міста. Він виступав безпосереднім керівником чергової зміни, виконуючи усі розпорядження брандмейстера. На пожежах помічник начальника команди керував встановленням насосів, стендерів, прокладкою рукавних ліній, організацією підвозу води, а по закінченню цього керувався вказівками брандмейстера. Після пожежі він допомагав брандмейстеру перевіряти людей, пожежний обоз, інструмент та його укладання на ходи. Він же і відповідав за цілісність бойового та господарчого інвентарю, який отримував при вступі на чергування і здавав його після зміни, контролював прибирання у стайнях, годування та кування коней, належний стан зброї. Зазвичай керівний склад “вогнеборчого війська” в українських містах у 1921–1927 роках добре виконував свої обов'язки. В цей період кількість пожеж мала тенденцію до зниження.

*Ходанович О.Л., к.і.н., доцент
Національна академія Служби безпеки
України, м. Київ*

ВІДДІЛ РОЗВІДКИ ВІЙСЬКОВОГО ФОРМУВАННЯ КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ – “КАРПАТСЬКА СІЧ” (1938–1939 рр.)

Проявом державницьких змагань закарпатських українців у 20–30-х рр. ХХ ст. стали події 1938–1939 рр., коли було проголошено утворення Карпатської України. У вересні 1938 р. на Закарпатті утворюється воєнізована “Українська національна оборона” для протидії засиланню на територію краю спеціально підготовлених диверсійних групи з боку Угорщини і Польщі з метою дестабілізації ситуації. “Українська національна оборона” на початку листопада 1938 р. реорганізовується в Організацію Національної Оборони “Карпатська Січ” (ОНОКС). 9 листопада 1938 р. був прийнятий Статут організації. Головними органами “Карпатської Січі”, відповідно до Статуту, були Головна Команда і Рада. Організаційно низові організації ОНОКС поділялися на відділи та кущі. Було створено гарнізони “Карпатської Січі”, де проводився військовий вишкіл. У листопаді 1938 р. створено дев'ять округів. В усіх округах були сформовано окружні команди та відділи “Карпатської Січі”, призначені окружні команданти і відповідні референтури, в селах – сільські коменданти.

Крім Головної Команди і Ради, як політичного штабу, існував ще й суто військовий штаб. У листопаді 1938 р. Військовий штаб створив розвідувальний відділ. Відділом було добуто інформацію щодо концентрації угорських військ на кордонах Карпатської України, плани чехословацького військового контингенту в регіоні. Виконуючи завдання зі збору розвідувальної інформації, відділ розвідки здійснював контррозвідувальну та оперативно-слідчу діяльність; перевіряв та реєстрував нових членів Карпатської Січі; виявляв угорську та польську агентуру в місцевих органах влади Карпатської України і підрозділах Січі; вів слідчі допити полонених диверсантів і терористів; викривав плани диверсійно-терористичних операцій на території Закарпаття та запобігав їм. Відділ розвідки організовував розвідгрупи під керівництвом коменданта Карпатської Січі у м. Торуні